

SÄILITA HEAD JA AJENDA UUT

Head Sõjateadlase lugejad!

Kust me tuleme? Kuhu me läheme? Kes me oleme? Need eksistentsiaalsed küsimused on saatnud inimkonda aegade hämarusest saati ja neile on antud erinevatel aegadel erinevaid, kohati lausa eriskummalisi vastuseid. Neid on endalt küsinud ka Eesti riik, kelle iseseisvuse ajalugu küündib sajandi taha. Vastustest koorub meie maa ja rahva poliitiline ning kultuuriline identiteet. Kaitsevägi, kes on oma rahva teenistuses ja ühtlasi läbilõige sellest rahvast, peab oma identiteedi mõistmiseks ja sõnastamiseks seisma samade mõttekohtade ees ning neile vastama, lähtudes oma parimast tunnetusest ja teadmusest. Eelmisel aastal tähistas Kaitsevägi koos meie riigiga oma 100. sünnipäeva, sel aastal möödus sajand eestikeelse ja -meelse ohvitserihariduse sünnist. 3. aprillil 1919 asutati Eesti Vabariigi Sõjakool, et koolitada ja kasvatada noorele riigile uut sõjaväeliste juhtide põlvkonda. Täna kannab eestikeelse sõjaväelise kõrg- ja kutsehariduse järjepidevuse lippu Kaitseväe Akadeemia, mis sai oma uue nime ja struktuuri ametlikult 1. mail 2019.

Põhjapanevad muutused on alati seotud ka eelnimetatud kolme eksistentsiaalse küsimusega. Eesti eelmine president Toomas Hendrik Ilves sõnastas 2014. aastal mõtte, mis jääb meie maad ja rahvast suunama veel pikaks ajaks: „Mis tõi meid siia, ei vii meid enam edasi.“ Muutused on tihti peale valulised, sest meil tuleb vaadata peeglisse ning endalt ausalt küsida: mis on see, mis on ajaproovile vastu pidanud, tõeliselt väärtuslik ja mida endaga tulevikku kaasa võtta, ning mis on aegade jooksul kogunenud ballast, mille võib rahuliku südamega maha panna? Nii jõuame möödapääsmatult traditsioonide teema juurde.

Traditsioon loob identiteedi ja seob ühte, täidab väärtussüsteemi tähtsa osana ülesandeid nii ühiskonna, institutsiooni kui ka indiviidi jaoks. Traditsioon kindlustab sotsiaalset korda, pakkudes muutuvast maailmas püsivaid orientiire. Traditsioon on indiviidile tema tegevust mõtestava ja identiteeti loova tähendusega, aitab tal ületada ebakindlust kindlakujuliste, sageli rituaalsete tegevuste kaudu. Traditsioon edendab ühtekuuluvustunnet ja institutsiooni püsimist. Saksa poeedi ja õpetlase Roswitha Blochi sõnul peaks traditsioon olema viis, *kuidas* midagi väärtuslikku alal hoida. Auväärse minevikuga sõjaväelisel õppeasutusel tuleb tõsiselt rõhku panna oma ajaloolise pärandi kaitsmisele ja säilitamisele. Üks taolisi pärandeid on eestikeelne sõjaväeline haridus ja sõjanduskultuur. Kaitseväe Akadeemia ülem kolonel

Enno Mõts on sõnastanud tabavalt selle nn võimatu missiooni: „Nii kaua, kui meil on eestikeelne sõjaharidus, on meil ka vaba Eesti riik.“¹

Samas on traditsioonidel – nagu ka igal mündil – teine külg. Need võivad viia petliku rahuloluni ja pärssida loovat mõtlemist, piirata arenguvõimalusi ja takistada alternatiivide leidmist, innovatsiooni ja uute lahenduste katsetamist. Sel juhul kannatab ka institutsiooni sobitumine uute, poliitilis-sotsiaalsetest muutustest tingitud oludega. Taolisest olukorrast väljatulekuks on vaja teaduslikele alustele tuginevat kriitilist refleksiooni selle üle, kust me tuleme ja mida üleliigset endaga kaasas kanname, kuhu suundume ja mida väärtuslikku kaasa võtame ning kes me oleme ja mis ülesandeid täidame. Vene filosoof ja kirjanik Lev Tolstoi on targalt täheldanud: „Tähtis pole mitte koht, mida omame, vaid suund, kuhu liigume.“

Tulevikku vaatava ja *oma* traditsioone kujundava Kaitseväge Akadeemia ning ka Sõjateadlase oluliseks eesmärgiks on eelseisval, 2020. aastal pöörata senisest rohkem tähelepanu väärtuslike traditsioonide taasavastamisele ja ehk ka uute loomisele ning nende tutvustamisele ja hoidmisele. Täites demokraatliku riigi teenistuses vägivallainstrumendi ülesannet, tuleb relvajõududel sageli silmitsi seista eksistentsiaalsete väljakutsetega oma tegevuse piirialadel ja täita keerulistes otsustusolukordades talle esitatud kõrgeid professionaalseid ja eetilisi nõudmisi. Selleks et nendele nõudmistele vastata, on vaja laialdasi teadmisi, mitmekülgseid kogemusi ja kindlaid aateid. Siin tuleb appi meie Kaitseväge ja sõjaväelise hariduse sajandipikkune ajalugu, meie ajalooline pärand koos säilitamist väärivate traditsioonide ja sõjaväeliste eeskujudega. Juhtides alluvaid, langetades otsuseid, koolitades ajateenijaid ja õppureid, tegeledes võimearendusega ning üllitades sõjateaduslikke või populaarteaduslikke artikleid, arendatakse Eesti sõjateaduslikku mõtet, luuakse sõjanduskultuuri uut pärandit ning pannakse tõenäoliselt alus uutele traditsioonidele.

Saatku meid siis teel uude, 2020. aastasse need kolm eksistentsiaalset küsimust. Olgu meil tahet ning tarkust otsida neile vastuseid ka Sõjateadlase lehekülgedelt.

Sisukaid lugemiselamusi ja tarka järelemõtlemist soovides

Andres Saumets
Sõjateadlase peatoimetaja

¹ **Tartus tähistati eestikeelse ohvitserihariduse sajandat aastapäeva** 2019. – Tartu Postimees, 5. aprill.
<https://tartu.postimees.ee/6562385/galerii-tartus-tahistati-eestikeelse-ohvitserihariduse-sajandat-aastapaeva> (20.11.2019).